

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Bakalářská práce

2014

Sophia Rakušanová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Sophia Rakušanová

Právní úprava autorského práva v ČR

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Sophia Rakušanová**

Vedoucí práce: **JUDr. PhDr. Josef Benda, Ph.D., LL. M.**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

RAKUŠANOVÁ, Sophia. *Právní úprava autorského práva v ČR*. Praha, 2014. 35 s. Bakalářská práce Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce JUDr. PhDr. Josef Benda, Ph.D., LL. M.

Abstrakt

S předměty ochrany autorského práva se denně setkáváme, v dnešní digitální době s nimi často pracujeme a používáme je k různým účelům. Nedostatek vědomostí o úpravě autorských práv však může často vést ke komplikacím, sankcím a někdy končí až u soudu. Cílem práce je popsat úpravu autorského práva v České republice. Hlavní částí této práce mají za úkol popsat vývoj právní úpravy autorského práva (zejména 20. století) na českém území, včetně mezinárodních úmluv, které vnitrostátní úpravu ovlivnily a popsat současnou úpravu autorského práva. Konkrétně se věnuje dílu a autoru, autorským právům a výjimkám a omezením těchto práv, právům souvisejícím s autorskými právy a kolektivní správě práv. Při plnění obou těchto cílů vycházím z právních předpisů a odborných publikací na dané téma. Dílčím cílem této práce je poukázání na problematiku autorskopravní regulace obsahů chráněných autorským právem sdílených na Internetu, kde vycházím z prací uznávaných profesorů, kteří se roky zaměřují na tuto problematiku. Práce se zmiňuje o licencích Creative Commons a o myšlence změnění přístupu médií k dosud silně prosazované autorskopravní regulaci a přizpůsobení se této digitální době.

Abstract

In this digital age we meet copyrighted contents on a daily basis and we often work with them and use them for different purposes. Lack of knowledge about the copyright legislation may often lead to complications, sanctions and sometimes may end up at court. The aim of this thesis is to describe the legislation of copyright in the Czech

Republic. Main parts of this thesis are supposed to describe the development of copyright legislation (mainly twentieth century), including international treaties, which have influenced the copyright legislation and also to describe the current copyright legislation in the Czech Republic. Particularly with focus on author's work, author, copyright, exceptions and limitations to copyright, rights related to copyright and collective management of rights. For the purpose of both aims I have just described I have used the official legislation and appropriate publications about the topic. Another aim of this thesis is to mention the problematics of copyright regulation of copyrighted contents shared through the Internet, where I have used works of recognized professors, who had been focusing on this topic for years. Thesis also mentions Creative Commons licenses and an opinion of a possible change of the approach of media to the strongly promoted copyright regulation and adaptation to the digital age.

Klíčová slova

Autorské právo, práva související s právem autorským, autor, autorské dílo, vývoj úpravy autorského práva.

Keywords

Copyright, rights related to copyright, author, author's work, development of copyright legislation

Rozsah práce: 30 normostran / 54 005 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 13. května 2014

Sophia Rakušanová

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Rakušanová Sophia

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2011

E-mail diplomantky/diplomanta:

Rakusanovasophia@gmail.com

Studijní obor/forma studia:

Mediální studia/ kombinované

Předpokládaný název práce v češtině:

Právní úprava autorského práva v ČR

Předpokládaný název práce v angličtině:

Copyright legislation of the Czech Republic

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2013/2014

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Cílem této práce je shrnutí právní úpravy autorského práva České republiky včetně historického exkurzu. Práce se bude zabývat vnitrostátní úpravou autorského práva i působením mezinárodní úpravy související s členstvím České republiky v mezinárodních organizacích.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Úvod

Seznam použitých zkratk

1. Autorské právo obecně

1.1. Předmět autorského práva

2. Historický vývoj autorského práva

2.1. Vznik autorského práva

2.2. Stručný exkurz historickým vývojem autorského práva

2.3. Autorské právo 20. století a jeho změny související se vstupem do mezinárodních organizací

2.3.1. Autorský zákon z roku 1953

2.3.2. Autorský zákon z roku 1965

2.3.3. Římská úmluva

2.3.4. WIPO

2.3.5. Bernská úmluva

2.3.6. TRIPS

2.3.7. WCT

2.3.8. WPPT

3. Vývoj autorského práva ČR od 1.1.1993

3.1. Úprava autorského práva v České Republice k 1.1.1993

3.2. Novelizace Autorského zákona a zákonů s ním souvisejících

3.3. Vliv práva EU na právní úpravu autorského práva v ČR

3.4. Současná úprava autorského práva v ČR

3.4.1. Základní instituty občanského práva

3.4.2. Omezení práva autorského

3.4.3. Zvláštní typy děl

3.4.4. Ochrana práva autorského

3.4.5. Práva související s právem autorským

4. Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

- zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
- zákon č. 134/1980 Sb., o Všeobecné úmluvě o autorském právu revidované v Paříži
- Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (Paříž 1971)
- Římská úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací z roku 1961
- Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (TRIPS) přijatá v rámci dohod o Světové obchodní organizaci z roku 1994
- Dohoda Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (WCT) z roku 1996
- Dohoda Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (WPPT) z roku 1996.

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Analýza textů plných znění zákonů, mezinárodních dohod a komentářů k nim.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

- Autorský zákon a předpisy související: Karel Knap. - 4.vyd. - Praha : Linde, 1993.
  - Autorské právo v otázkách a odpovědích: Petr Šulc, Aleš Bartoš. - Praha : Pierot, 2012.
- Publikace pomocí otázek a odpovědí upozorňuje na mnohá úskalí autorskoprávních vztahů. Bude jistě užitečným pomocníkem pro všechny, kteří přicházejí s danou problematikou do kontaktu a chtějí se v ní lépe zorientovat. Je určena nejen spisovatelům, ilustrátorům,

novinářům, redaktorům, překladatelům, ale i nakladatelům, pracovníkům reklamních agentur či studentům a učitelům. V závěru knihy je připojen text autorského zákona v kompletním a aktualizovaném znění.

- Autorský zákon. Komentář: Telec, Tůma- Praha:C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-608-

Vědecký komentář k autorskému zákonu, který je dílem zásadního významu ve svém oboru. Obsaženy v něm jsou všechny dosavadní novely autorského zákona z roku 2000 a zohledněny praktické zkušenosti z jeho používání a výkladu. Komentář tematicky a částečně i obsahově navazuje na komentář k předchozímu autorskému zákonu, který byl vydán v roce 1997. Pozornost je věnována nejen autorskému, ale též právním oborům souvisejícím. Každé komentované zákonné ustanovení obsahuje odůvodněný závěr o jeho souladu s právem mezinárodním a právem komunitárním

- Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem

autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007.

- Knap, K., Opltová, M., Kříž, M., Růžička M. Práva k nehmotným statkům. Praha: Codex, 1994.

- Šebelová, M. Autorské právo. Brno: Computer Press, 2006.

- Týč, V., Charvát, R. Mezinárodní a evropská ochrana průmyslových a autorských práv. Skripta.

Brno: Masarykova univerzita, 2009.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

MAŇASOVÁ, Lucie. Autorské právo [online]. 2013 [cit. 2013-06-04]. . Ostatní subjekty, Veřejně správní akademie - vyšší odborná škola, s.r.o.. Vedoucí práce . Dostupné z:

<<http://theses.cz/id/ny6ggv/>>.

VINOPAL, Vilém. Analýza českého autorského práva v kontextu společenských změn: vývoj od poloviny 20. století do současnosti [online]. 2011 [cit. 2013-06-04]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ivo Telec. Dostupné z:

<http://is.muni.cz/th/170025/pravf_m/>.

KUŽELKA, Kryštof. Āutorské právo v digitální době [online]. 2012 [cit. 2013-06-04]. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, . Vedoucí práce Antonín Pavlíček. Dostupné z:

<<http://theses.cz/id/fkstro/>>.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

ROZEHNAL, A.: Mediální právo. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007

Potvrzují, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Benda, Josef

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

10.6.2013

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

ÚVOD	3
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	5
1. AUTORSKÉ PRÁVO OBECNĚ	6
2. HISTORICKÝ VÝVOJ AUTORSKÉHO PRÁVA	6
2.1. <i>Počátky úpravy autorského práva</i>	6
2.2. <i>Autorské právo 20. století a jeho změny související se vstupem do mezinárodních organizací</i>	8
2.2.1. <i>OSA</i>	8
2.2.2. <i>Bernská úmluva</i>	8
2.2.3. <i>Autorský zákon z roku 1926</i>	10
2.2.4. <i>Autorský zákon z roku 1953</i>	11
2.2.5. <i>Všeobecná úmluva o právu autorském</i>	12
2.2.6. <i>Autorský zákon z roku 1965</i>	13
2.2.7. <i>WIPO</i>	14
2.2.8. <i>Ženevská úmluva</i>	14
2.2.9. <i>TRIPS</i>	14
2.2.10. <i>WCT a WPPP</i>	15
3. SOUČASNÁ ÚPRAVA AUTORSKÉHO PRÁVA	15
3.1. <i>Dílo a autor</i>	16
3.2. <i>Autorská práva osobnostní a majetková</i>	18
3.2.1. <i>Výlučná práva osobnostní</i>	18
3.2.2. <i>Výlučná práva majetková</i>	19
3.3. <i>Výjimky a omezení autorského práva</i>	20
3.3.1. <i>Smluvní licence</i>	20
3.4. <i>Práva související s právem autorským</i>	22
3.4.1. <i>Právo výkonného umělce k uměleckému výkonu</i>	22
3.4.2. <i>Právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu</i>	23
3.4.3. <i>Právo výrobce zvukově-obrazového záznamu k jeho záznamu</i>	24
3.4.4. <i>Právo rozhlasového a televizního vysílatele k jeho vysílání</i>	24
3.4.5. <i>Právo nakladatele</i>	24
3.5. <i>Kolektivní správa práv</i>	25
4. AUTORSKÉ PRÁVO A SVĚT NOVÝCH MÉDIÍ	26

4.1. Creative Commons.....	26
4.2. Autorské právo a internet.....	27
ZÁVĚR.....	29
SUMMARY.....	30
POUŽITÁ LITERATURA.....	31
SEZNAM PŘÍLOH.....	33
PŘÍLOHY.....	34

Úvod

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla věnovat problematice autorského práva v České republice. Téma jsem si vybrala jednak z důvodu, že mne zajímá a v budoucnu se chci hlouběji věnovat studiu právní vědy (zejména práv duševního a průmyslového vlastnictví a patentového práva), a pak také z toho důvodu, že se této tematice dle mého názoru nevěnuje dostatečná pozornost. Cílem práce je shrnutí vývoje autorskoprávní úpravy od jejích počátků po současnou úpravu, zahrnout mezinárodní dohody a organizace, které úpravu ovlivnily, a výklad současné úpravy autorského práva na území České republiky. Jako primární literaturu jsem v této práci použila právní předpisy a sekundárně jsem pracovala s odbornou literaturou věnující se tomuto tématu, komentáři a jinými odbornými publikacemi, případně s internetovými zdroji, zejména s oficiálními webovými prezentacemi státních institucí a mezinárodních organizací, které považuji za spolehlivé zdroje. Vzhledem k výhradě ke schválení teze této bakalářské práce jsem se rozhodla doplnit práci o pasáž, která se věnuje autorskoprávní tematice v nových médiích, se zaměřením na Internet. Zde je cílem poukázat na problematiku přístupu k autorskoprávní regulaci obsahů sdílených na Internetu, především pomocí uvedení konkrétních případů a názorů předních světových odborníků na problematiku vývoje nových medií ve vztahu ke sdíleným obsahům.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První z nich je jakýmsi úvodem do autorského práva a nástinem jeho obecných náležitostí. Ve druhé kapitole se věnuji historickému vývoji autorského práva. První část kapitoly, se věnuje vývoji od roku 1710, který je považován za důležitý mezník v historii právní úpravy autorských práv díky Statutu královny Anny, do konce 19. století. Převážná část této kapitoly je zaměřena na vývoj autorskoprávní úpravy 20. století, autorskoprávní úpravy z let 1926, 1953 a 1965, včetně vstupů do mezinárodních organizací a uzavírání mezinárodních úmluv jako byla Bernská úmluva, dohoda TRIPS, Ženevská úmluva, Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech nebo Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském. Třetí kapitola je koncipována jako shrnutí současné úpravy autorského práva a má pět částí, které se zabývají autorem a dílem, autorskými právy, výjimkami a omezeními práv autorských, právy souvisejícími s právem autorským a kolektivní správou práv. Čtvrtá kapitola je zmiňovanou krátkou statí na téma

autorského práva ve světě nových médií, zejména Internetu, která se zaměřuje na licence Creative Commons a problematiku sdílení obsahů chráněných autorským právem na internetu, kde se inspiroji myšlenkami dvou předních amerických odborníků o změně přístupu k vynucování autorských práv. Jejich práce poukazují na fakt, že s novou dobou by měl také přijít nový přístup k autorskoprávní regulaci, kdy držitel autorského oprávnění nemusí vždy nutně všechna svá práva vynucovat, ale může zvolit variantu poskytnutí těchto práv širšímu okruhu osob, které daný obsah mění, rozšiřují, obohacují a dále sdílejí, a stávají se tak účinným marketingovým nástrojem

Seznam použitých zkratk

AutZ	Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
BÚ	Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z 9. 9. 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 (viz. vyhl. č. 133/1980 Sb.), ve znění změny ze dne 28. 9. 1979 (viz vyhl. č. 19/1985 Sb.)
CC	Creative Commons
OSA	Ochranný svaz autorský
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
UNIE	Unie tvořená signatářskými státy Bernské úmluvy
WCT	Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském Ženeva 1996 ze dne 20. prosince 1996 (viz. sděl. 33/2002 Sb. m. s.)
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví
WPPP	Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech Ženeva 1996 ze dne 20. prosince 1996 (viz. sděl. 48/2002 Sb. m. s.)
WTO	Světová obchodní organizace
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, která je jednou z příloh Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (viz. sděl. 191/1995 Sb.)
Ženevská úmluva	Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů ze dne 19. října 1971 (viz. vyhl. 32/1985 Sb.)

1. Autorské právo obecně

Autorské právo je pojem velmi široký a proto je nutné jej alespoň stručně objasnit. Ve smyslu objektivním se jedná o soubor norem, které upravují vztahy mezi subjekty práva, které vznikají v souvislosti s vytvářením a užíváním děl. V subjektivním smyslu se jedná o konkrétní oprávnění autora k jeho dílu. V tomto smyslu se jedná o právo absolutní a autor je tedy oprávněn je uplatňovat vůči všem, resp. nikdo do něj nesmí zasahovat. Zákon setrvává na kontinentálním pojetí práva a právo k výsledkům duševní činnosti se přiznává fyzické osobě a je zařazováno do základních lidských práv.¹ Současné pojetí autorského práva je dualistické a rozlišuje výlučná práva osobnostní, která jsou nepřevoditelná a nelze se jich vzdát a výlučná práva majetková, která jsou převoditelná. „Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké“² a to za předpokladu, že je výsledkem jedinečné tvůrčí činnosti autora a že je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Dalším pojmovým znakem díla je, že je *způsobilé být objektivně vnímáno jako dílo vědecké, umělecké a literární*.³ Tato objektivní vnímatelnost není ovšem chápána jako vnímatelnost každou jednou osobou, jelikož v praxi by takový požadavek byl jen těžko dosažitelný, troufám si říci nereálný. K naplnění tohoto znaku postačí, když je dílo vnímatelné alespoň omezenou skupinou osob. Dalším důležitým aspektem, který je nutno zdůraznit, je forma díla, která nemusí být nutně hmotná, ale pro ochranu autorských práv je vhodné, aby dílo bylo hmotně zaznamenáno.

2 Historický vývoj autorského práva

2.1 Počátky úpravy autorského práva

Člověk je tvůrčí bytostí a byl jí již od pradávna, své autorství si uvědomoval a často své dílo označoval značkou, která sloužila jako podpis, poznávací znamení autora. Již v dobách, které měly daleko do vzniku ucelených právních řádů, také znal institut vlastnictví a bránil svůj majetek před každým, kdo jej o něj chtěl

¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. 640 s. ISBN 978-80-7179-586-5. str. IX

² Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) §2 odst. 1

připravit. Proto by vzhledem k ucelenosti a propracovanosti římského práva a také s přihlédnutím k faktu, jaká díla v této době vznikala, bylo logické předpokládat, že v něm nalezneme alespoň stručnou úpravu autorských práv. Nicméně „*V antice, právu řeckém a římském nenalezneme žádné dochované důkazy o existenci autorského nebo obdobného práva, a to i přes jinak vysoce rozvinutý systém soukromého práva.*“⁴ Za důležitý mezník v oblasti právní úpravy autorských práv je považován Statut královny Anny, který nabyl účinnosti 10. dubna 1710. V této době sice již existovala úprava knihtisku, nicméně vztahovala se na tiskaře. Statut královny Anny byl vydán především za účelem regulace knihtisku jako jiná opatření v minulosti, co jej ale činí důležitým mezníkem je, že zmiňuje autora jako vlastníka a jako toho, kdo rozhoduje o množení díla tiskaři. Autorovo vlastnické právo vnikalo na základě registrace a bylo časově omezeno.

Na území českých zemí byl jako první dokument zabývající se autorskoprávní tematikou zaveden císařský patent z 19. října 1846 především z důvodu zvýšení ochrany práva původce, který vyvstal díky novým reprodukčním možnostem. Jedná se o první dokument na tomto území, který přihlíží převážně k zájmu autora (původce). V průběhu let byl tento patent několikrát novelizován a roku 1895 vstoupil v platnost zákon č. 197/1895 ř. z., o právu původcovském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým, který jako první řadí k dílům požívajícím autorskoprávní ochrany fotografii, jakožto dílo výtvarné. Poprvé se zde objevuje podmínka signatury autora: „*K vyšlým dílům fotografickým, vyjímajíc podobizny, původské právo existuje toliko tenkrát, když na každé řádné rozmnoženině nebo na kartoně, na kterém rozmnoženina jest upevněna, jest vyznačeno: jméno, vztážmo firma, dále bydliště původcovo nebo nakladatelovo; rok kalendářní, kterého dílo vyšlo.*“⁵ Průlomovým se stal díky rozlišení osobnostních a majetkových práv autora.

V oblasti mezinárodní spolupráce v autorskoprávních záležitostech je nutno zmínit Bernskou úmluvu o ochraně literárních a uměleckých děl z 9. září 1886, jež původně sdružovala pouhých 7 států (nyní 160), které podle Čl. 1 této úmluvy, tvoří Unii pro ochranu práv autorů k jejich literárním a uměleckým dílům. "Subjekty

---

³ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. 640 s. ISBN 978-80-7179-586-5. str. 4

⁴ Telec, I.: *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk 1994, str. 71

*ochrany jsou podle článku 3 BÚ autoři, kteří jsou občany některého ze států unie. BÚ stanoví dobu ochrany autorských děl po dobu autorova života a padesát let po jeho smrti...*⁶

2.2 Autorské právo 20. století a jeho změny související se vstupem do mezinárodních organizací

Při vzniku samostatné Československé republiky roku 1918 se stal císařský patent z roku 1846 společně se zákonem č. 197/1895 ř. z., součástí právního pořádku.

2.2.1 OSA

V roce 1919 vzniká *Ochranné sdružení autorské československých skladatelů, spisovatelů a nakladatelů hudebních v Praze*.⁷ První ustavující schůze se konala 9. října 1919. Ke vzniku tohoto svazu přispěl uveřejněním své studie, která se přímo týkala návrhu k založení takové organizace, v časopisu *Hudební revue* JUDr. Jan Löwenbach. Jedná se o první organizaci pro kolektivní správu „*nepočítáme-li starší vídeňskou Gesellschaft der Autoren, Komponisten und Musikverleger (AKM), která působila na území Rakouska-Uherska od roku 1915 a která zastupovala i několik českých autorů*“.⁸

2.2.2 Bernská úmluva

K Bernské úmluvě přistoupilo Československo dne 22. února 1921. Bylo k tomu vázáno uzavřením tzv. „malé mírové smlouvy“ ze St. Germain roku 1919. „*BÚ byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č. 401/1921 Sb. ... její konečné znění bylo vyhlášeno pod č. 133/1980 Sb.*“⁹ Vyhlášena byla vyhláškou ministra zahraničních věcí ze dne 8. července 1980, a sice s výhradou k Čl. 33 odst. 1 BÚ: „*Každý spor mezi dvěma nebo více státy Unie týkající se výkladu nebo uplatňování této úmluvy,*

⁵ Zákonník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené. Císařská královská tiskárna dvorská a státní, Vídeň, 1895, str. 672

⁶ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str.21

⁷ Nepřímým nástupcem se stává OSA roku 1996, viz. níže.

⁸ TELEČ, I. TŮMA, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. str. 747

⁹ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 20

který nebude vyřešen jednáním, může kterýkoliv ze zúčastněných států předložit Mezinárodnímu soudnímu dvoru formou žádosti podané v souladu se statutem Soudního dvora, pokud se zúčastněné státy nedohodnou na jiném způsobu řešení. Stát, který předkládá spor Soudnímu dvoru, zpraví o tom Mezinárodní úřad; Mezinárodní úřad o tom uvědomí ostatní státy Unie.“ Úmluva obsahuje ve druhém článku jasný výčet děl, jimiž se rozumí dílo autorské a v článku následujícím upravuje autory, kteří jí mají být chráněni. Jsou to všichni autoři, kteří jsou občany některého ze států Unie, ať své dílo vydali či nikoliv, autoři, kteří nejsou občany státu Unie, kteří svá díla poprvé vydali ve státě Unie nebo současně ve státě Unie a ve státě nečlenském, dále všichni autoři mající trvalé bydliště v některém ze států Unie a v případě, že ani jeden z těchto bodů nesplňují, jsou chráněni také autoři filmových děl, jejichž výrobce má sídlo nebo trvalé bydliště v jednom ze států Unie, a konečně autoři architektonických děl zbudovaných ve státě Unie anebo děl umění grafického a výtvarného, jež tvoří součást budovy umístěné ve státě Unie. K právu na ochranu postačí, aby jméno autora (případně pseudonym) bylo uvedeno obvyklým způsobem. Prostor je věnován také citacím, kdy úmluva přikazuje při citacích uvést pramen a jméno autora, je-li uvedeno. Dále se přistoupením k dohodě státy zavazují k přizpůsobení legislativy a implementaci ustanovení v úmluvě do svého právního pořádku, přičemž mnohá ustanovení jsou kogentní, nicméně je ponechána jistá dispozitivnost (nutno podotknout, že po několikerém revidování úmluvy, ne všechny státy přistoupily k téže verzi dohody), například pro úpravu doby pro ochranu práv je uvedeno: *„Doba ochrany přiznaná touto úmluvou trvá po dobu autorova života a padesát let po jeho smrti.“*¹⁰ nicméně dále úmluva říká *„Státy Unie mohou přiznat dobu ochrany delší, než je stanovena v předchozích odstavcích“*. Úmluva také povoluje úpravu, při které nejsou chráněna autorova práva po jeho smrti v případě, že v době kdy stát k úmluvě přistoupil, jeho právní řád neuznával morální práva jako trvalá. Dále podle článku 8 BÚ platí, že autor (v případě jeho smrti osoby nebo instituce k tomu oprávněné) má právo na podíl ze zisku z každého následujícího prodeje originálu jeho díla (v případě literárních děl rukopisu) následujícím po převodu vlastnických práv autorem samotným. Tato úmluva jako první zakotvila princip teritoriality, podle kterého se při posouzení užití díla použije úprava státu, na jehož území se aplikuje ochrana, tedy státu na

---

¹⁰ Bernská úmluva na ochranu děl literárních a uměleckých ze dne 8. září 1886, ve znění pozdějších revizí čl. 7 odst. 1

jehož území k užití díla došlo.¹¹ Platnost BÚ je časově neomezená a v případě, že některý ze států hodlá z Unie vystoupit, může tento akt vypovědět, nejdříve však po uplynutí pěti let od přistoupení k Úmluvě. Výpověď oznámí generálnímu řediteli a po uplynutí lhůty jednoho roku se stává účinnou.

2.2.3 Autorský zákon z roku 1926

V roce 1926 byl přijat zákon o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském) autorský zákon s účinností od 1. 3. 1927 do 31. 12. 1953. Zákon považuje za původce toho, kdo dílo vytvořil a vyhrazuje mu právo dílo „*uveřejniti, rozmnožovati, odbývati, veřejně provozovati, rozhlasem šířiti, užívati ho k přenesení na nástroje nebo jejich zařízení, určené k mechanickému přednesu, jakož i k veřejnému přednesu takovými nástroji*“¹². Předpis částečně reflektoval nástup pravidelného rozhlasového vysílání, které bylo zahájeno 18. května roku 1923 a zabýval se ochranou hudebních děl v rozhlasovém vysílání a upravoval vztah mezi autory a nakladateli, který byl upraven také zákonem o nakladatelské smlouvě ze dne 11. května 1923. Dále se nová úprava týkala také přenesení hudebního díla na mechanické nástroje a přednesu díla těmito nástroji. Aby dílo bylo předmětem ochrany, musela být myšlenka zhmotněna. Zákonná ochranná lhůta byla prodloužena ze třiceti na padesát let. Významná díla jsou chráněna ve třetím odstavci §16: „*Díla, která mají všeobecný význam pro umění, vzdělání nebo povznesení obyvatelstva, nesmějí býti po původcově smrti tak změněna nebo zpracována, že by to bylo zřejmě na újmu jejich vážnosti nebo hodnoty.*“¹³ Po konferenci států Bernské úmluvy v květnu 1928 kdy došlo k revizi BÚ, vyvstala potřeba úpravy stávajícího zákona, a tak byla vypracována a schválena novela č. 120/1936 Sb., kdy důležitým bodem bylo odstranění rozdílu v rozsahu ochrany mezi hudebními a literárními díly

¹¹ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 171

¹² zákon č. 218/1926 Sb. z. a n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (autorský zákon), § 27 odst. 1

¹³ zákon č. 218/1926 Sb. z. a n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (autorský zákon), § 16 odst. 3

2.2.4 Autorský zákon z roku 1953

Po jmenování ryze komunistické vlády v únoru 1948 a následné Ústavě z května téhož roku byl novelizován v roce 1950 také občanský zákoník, který jako první sjednocoval úpravu na obou územích (českém i slovenském). Akcentováno bylo kolektivní vlastnictví a s ním související omezení osobního vlastnictví. Tyto změny se musely odrazit také do ostatních právních odvětví a stejně tak tomu bylo v oblasti práva autorského. Stávající úprava byla změněna zákonem o právu autorském ze dne 22. prosince 1953 s účinností od 1. ledna 1954 do 30. 06. 1965. Předpis byl obsáhlejší než předešlý zákon z roku 1926, obsahoval 113 paragrafů a byl rozdělen do osmi částí. Úvodní ustanovení popisuje zákon jako nástroj pro ochranu zájmů autorů děl uměleckých, vědeckých a literárních, který má podnítit ideovou tvorbu a zaručit aby díla napomáhala k budování socialistické společnosti. První část obsahuje demonstrativní výčet děl, který počítá s možným vznikem nových druhů děl, které dosud nejsou známy a mohly by vzniknout v souvislosti s technologickým pokrokem. Negativní vymezení obsahuje v §3 odstavci 1: *„Předmětem autorského práva nejsou ani právní předpisy a rozhodnutí, ani veřejné listiny a úřední spisy, ani řeči proslovené při projednávání veřejných záležitostí.“*¹⁴ Část druhá upravuje obsah autorského práva, přechod práv autorských a ochranu autorského práva. Zde je nutno podotknout úpravu vzniku autorského práva: *„Autorské právo k dílu vznikne, jakmile je dílo vyjádřeno slovem nebo ve formě rukopisu, náčrtu, skizy anebo v jakékoli jiné podobě.“*¹⁵ odpadá zde tedy nutnost hmotného vyjádření díla pro vznik autorského práva a nároku na jeho ochranu. Ochrana práv byla stanovena dle Bernské úmluvy na 50 let, v případě děl fotografických a filmových byla stanovena na 10 let. Co se týká uveřejnění díla, zákon říká, že pokud nelze získat svolení k uveřejnění díla od autora, případně jej autor odmítá bez závažného důvodu udělit, může být sdělení jeho souhlasu nahrazeno výrokem ministerstva kultury, toto ustanovení není v souladu s Bernskou úmluvou, a tudíž se nevztahovalo na cizince. Třetí část je nazvána Autorské organizace. Informuje o tom, že o ochranu veřejného zájmu v oblasti autorského práva dohlížejí mimo státu také autorské svazy, a že ochranné organizace autorské přímo podléhají ministerstvu kultury. Čtvrtá část je věnována kulturním fondům. *„Posláním fondů je zjednávat spisovatelům, hudebním*

¹⁴ Zákon č. 115/1953 SB.: Zákon o právu autorském (autorský zákon), §3 odst. 1

¹⁵ Zákon č. 115/1953 SB.: Zákon o právu autorském (autorský zákon), §14 odst. 1

*skladatelům a výtvarným umělcům příznivé podmínky tvůrčí práce a tak přispívat k rozvoji nového písemnictví a umění, sloužících výstavbě socialismu a kulturnímu povznesení lidu.*¹⁶ Část pátá se věnuje užití volných děl, které podmiňuje příspěvkem do kulturního fondu. Šestá část se v prvním oddíle věnuje ochraně práv výkonných umělců, nároku na honorář a podmínkám pro šíření díla rozhlasem a televizí. Dále upravuje ochranu práv podniků pro výrobu snímků a šíření děl rozhlasem a televizí. Třetí oddíl se zabývá podobiznami a osobními písemnostmi. Přechodu díla a jeho ochraně se věnuje v části sedmé. S nabytím vlastnictví díla nedochází k nabytí práv majetkových a autor je chráněn pro případ, že nabyvatel jeho díla v době ochrany dílo zcizí s nadměrným ziskem. V takovém případě se může domáhat slušného vypořádání a zákon jasně stanovuje, že tohoto nároku se nelze vzdát. Poslední část, přechodná a závěrečná ustanovení vztahuje působnost zákona i na díla vzniklá před nabytím účinnosti tohoto zákona. Zpětnou působnost zavádí také pro ujednání, která jsou v rozporu se zásadami tohoto zákona a připouští možnost zbavení jejich právních následků rozhodnutím ministerstva kultury, v případě, že by tak bylo obecným zájmem.

2.2.5 Všeobecná úmluva o právu autorském

Všeobecná úmluva o právu autorském ze dne 6. září 1952 (Československo k ní přistoupilo k 6. lednu 1960), je spravována organizací UNESCO a vznikla jako obecnější verze Bernské úmluvy, zachovávajíc její základní principy, z důvodu snadnějšího přistoupení většího množství států. Tato úmluva se aplikuje pouze vůči státům, které nejsou členy Unie na základě BÚ. Ve věci ochrany práv autorů k literárním a uměleckým dílům v rámci států Unie je Bernská úmluva primárním předpisem. Jejím hlavním cílem bylo sjednotit americkou a evropskou úpravu ochrany autorských práv. Úmluva stanovila tzv. copyrightovou doložku, která obsahuje: symbol ©, jméno subjektu autorského práva, rok prvního uveřejnění. *„Její účelem je zajištění autorskoprávní ochrany v zemích, které pro vznik právní ochrany autorského díla vyžadují splnění rozličných formálních náležitostí.*¹⁷ Česká úprava tzv. copyrightovou doložku nevyžaduje.

¹⁶ Zákon č. 115/1953 SB.: Zákon o právu autorském (autorský zákon), §74 odst. 1

¹⁷ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 28

2.2.6 Autorský zákon z roku 1965

11. července 1960 byla jednomyslně přijata Ústava Československé socialistické republiky, představená tehdejším prezidentem a prvním tajemníkem ÚV KSČ v jedné osobě, Antonínem Novotným. V úvodním prohlášení oslavuje vítězství socialismu a prohlašuje, že veškerou moc má v rukou pracující lid pod vedením Komunistické strany Československa. Ústavou byl změněn i státní znak. Tradiční dvouocasý lev, jehož historie se traduje až k dobám okolo 12. století¹⁸, který byl použit jako symbol dynastie Přemyslovců a o několik staletí později zakotven jako státní znak v zákoně,¹⁹ byl změněn²⁰ článkem 110 Ústavy: „*Státní znak Československé socialistické republiky tvoří červený štít tvaru husitské pavězy s pěticípou hvězdou v horní části, na kterém je bílý dvouocasý lev nesoucí na hrudi červený štítek s modrou siluetou Kriváně a vatrou zlaté barvy. Kresba znaku je zlatá.*“²¹ Novou ústavu následovaly rozsáhle rekodifikace právních předpisů včetně nového občanského zákoníku v roce 1964,²² který byl zrušen až nynějším občanským zákoníkem pod číslem 89/2012 Sb., který nabyl účinnosti 1. 1. 2014. O rok později byl vydán autorský zákon č. 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), který zůstal prakticky nezměněn až do roku 1990. Zákon vycházel z monistického pojetí a celkem jej tvořilo padesát pět paragrafů, které byly rozděleny do pěti částí. Stručná úprava měla být jednoduchá a srozumitelná pracujícímu lidu, nicméně nastala situace opačná a problém se srozumitelností zákona měli i mnozí právníci.²³ Od roku 1990 byl zákon několikrát novelizován, aby se srovnala úroveň úpravy s ostatními evropskými státy, nicméně s přidáváním změn byla narušena systematičnost a vyvstala potřeba nové, ucelené úpravy.

---

¹⁸ Viz. Příloha č. 1

¹⁹ Zákon č. 252/1920 Sb.: Zákon, kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti, §4

²⁰ Viz. Příloha č. 2

²¹ Ústavní zákon č. 100/1960 Sb.: Ústava Československé socialistické republiky ze dne 11. července 1960, Čl. 110 odst. 1

²² Zákon č. 40/1964 Sb.: Občanský zákoník

²³ TELEČ, I. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 1997, ISBN 80-7179-106-7. s. XXV.

2.2.7 WIPO – World Intellectual Property Organization²⁴

V roce 1967 byla založena organizace WIPO, jejímž „účelem je vytvořit ucelený, funkční systém v problematice duševního vlastnictví, který umožňuje inovaci a kreativitu za účelem prospěchu všech“²⁵ V současné době čítá 187 členů a Česká republika se k ní připojila v roce 1993.

2.2.8 Ženevská úmluva

Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů z 29. října 1971, též nazývaná jako protipirátská, byla přijata v Československu s účinností od 15. ledna 1985.

2.2.9 Smlouva TRIPS

Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights – neboli dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (dále jen TRIPS) vznikla 15. dubna 1994, společně s vytvořením Světové obchodní organizace – WTO, která ji spravuje. Autorskému právu a právům příbuzným se věnuje první oddíl této dohody (články 9-13). Článek 9 popisuje vztah dohody k Bernské úmluvě, v následujícím článku stanovuje způsob ochrany pro počítačové programy, který má být stejný jako ochrana literárního díla podle Bernské úmluvy z roku 1971. Dále se věnuje právu pronajímání a době ochrany: „Kdykoli je doba ochrany díla jiného, než je fotografické dílo nebo dílo užitého umění, počítána na jiném základě, než je život fyzické osoby, nebude tato doba kratší než 50 let od konce kalendářního roku oprávněného uveřejnění díla a pokud chybí takové oprávněné uveřejnění v průběhu 50 let od vytvoření díla, 50 let od konce kalendářního roku vytvoření díla.“²⁶ Článek 13 se věnuje omezením a výjimkám a nejdelší, Článek 14, se věnuje ochraně

²⁴ Světová organizace duševního vlastnictví

²⁵ Volný překlad: Our mission is to lead the development of a balanced and effective international intellectual property (IP) system that enables innovation and creativity for the benefit of all.
<http://www.wipo.int/about-wipo/en/> 3.5.2014 9:28

²⁶ Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví, Příloha 1C Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), (sdělení MZV č. 191/1995 Sb.), článek 13

výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací. Také zde se věnuje době ochrany, a sice pro zmiňované výkonné umělce, kterou stanoví v odstavci 5 na nejméně 50 let od konce kalendářního roku, v němž byl pořízen záznam (nebo se uskutečnil výkon).

2. 2.10 Smlouvy WCT a WPPP

V 90. letech 20. století došlo k prudkému rozvoji digitálních technologií, který nebyl v době vytváření smlouvy TRIPS předpokládán, „*a proto zde nebyla možnost digitální ochrany výslovně upravena... ..již v roce 1996 byly na Ženevské konferenci podepsány nové tzv. Internetové dohody, které uvedly mezinárodní právo duševního vlastnictví do souladu s prudkým vývojem na poli digitálních technologií.*“²⁷ WIPO Copyright Treaty (dále jen WCT) a WIPO Performance and the Phonograms Treaty (dále jen WPPP), jak již napovídají samotné názvy, jsou smlouvami Světové organizace duševního vlastnictví o autorském právu. Smlouvy WCT a WPPP ze dne 20. prosince 1996, ke kterým Česká republika přistoupila roku 2002, byly vyhlášeny ve sbírce zákonů pod č. 33/2002 (WCT) a 48/2002 (WPPP) Sbírkou mezinárodních smluv.²⁸

3 Současná úprava autorského práva

V současné době je na našem území autorské právo a práva s ním související upraveno v zákoně č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), který nabyl účinnosti 1. prosince 2000, a který byl naposled novelizován v roce 2010. Vychází z čl. 34 odstavce 1 Listiny základních práv a svobod: „*Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem.*“²⁹ „*Na tomto článku je založena veškerá ústavní a podústavní ochrana všech tvůrčích práv.*“³⁰ Pojetí autorského práva v tomto zákoně opouští monistickou koncepci, dle které „*bylo autorské právo*

²⁷ KRÍŽ, Jan a kolektiv. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha: Univerzita Karlova v Praze Nakladatelství Karolinum. 2009. 132 s. ISBN 978-80-246-1751-0. str. 53

²⁸ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 21

²⁹ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 34 odst. 1

³⁰ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 19

*chápano jako právo vnitřně jednotné, sui generis právní povahy osobně majetkové*³¹ a navrácí se k dualistické koncepci, která rozlišuje práva osobnostní a majetkové povahy. Osobnostní práva autora mají absolutní povahu, jsou nehmotná a nepřevoditelná a se smrtí autora zanikají. Naopak práva majetková trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti a jsou převoditelná. *„Autorským zákonem byla implementována řada směrnic Evropské unie, a české právo tak je v zásadě v souladu s právem Evropské unie, jakož i s příslušnými mezinárodními dohodami*³²

3.1 Dílo a autor

V prvním paragrafu vymezuje předmět úpravy, kterým mají být práva autora k jeho autorskému dílu, práva související s právem autorským, právo pořizovatele k jím pořízené databázi, ochrana práv podle tohoto zákona a kolektivní správa práv autorských a práv souvisejících s právem autorským. *„Autorským dílem se rozumí dílo literární, jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.*³³ Jedná se o stěžejní ustanovení, a sice o generální klauzuli, která je ustanovením kogentním a každé dílo, má-li být považováno za předmět autorského práva, musí být s tímto ustanovením ve shodě.³⁴ Dále je uveden demonstrativní výčet autorských děl. V případě počítačových programů, databází a fotografií postačuje, když je autorské dílo původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvorem. Databáze, kterou lze považovat za autorův vlastní duševní výtvor a jejíž součástí jsou zpřístupněny elektronicky nebo jiným způsobem je považována za dílo souborné. Autorem díla je fyzická osoba, která dílo vytvořila. *„Ve shodě s tradičním kontinentálním soukromým právem, není možné, aby autorem byla právnická osoba.*³⁵ §6 zákona říká, že autorem díla je fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v

³¹ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 6.

³² DIBLÍK, Jan, VEIT, Francois. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*, Praha: Linde, 2012. 264 s. ISBN 978-80-7201-863-5. str. 143

³³ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o znění některých zákonů (autorský zákon) §2 odst. 1

³⁴ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 25

rejstříku předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem. Autorských práv ale nepozbývá autor, jehož dílo je anonymní ani autor, který užívá místo svého jména pseudonym, který ovšem nesmí vzbuzovat pochybnosti o autorově totožnosti. Zároveň má takový autor právo, aby jeho skutečná totožnost zůstala utajena. Pokud se na vzniku díla podíleli alespoň dva nebo více autorů, jedná se o spoluautorství, a to v případě, že jejich příspěvky do díla sice lze odlišit, ale nelze je použít samostatně. O nakládání s dílem rozhodují spoluautoři jednomyslně a z právních úkonů týkajících se díla mají práva i povinnosti všichni společně a nerozdílně. Podíl na výnosech se zpravidla odvozuje podle velikosti podílu příspěvku daného autora k dílu,³⁶ v případě, že příspěvky nelze rozeznat, jsou podíly na výnosech stejné. Užití děl ve spojení je spojením několika dokončených děl, za účelem společného uplatnění, kdy ovšem nedochází ke vzniku nového autorského díla a jednotlivá díla jsou stále samostatně použitelná. „Klasickým příkladem užití děl ve spojení je kombinace textu (dílo literární) a hudby v písni (dílo hudební).“³⁷ Naopak dílo souborné, se díky jedinečnému výběru a uspořádání jednotlivých děl, stává výsledkem tvůrčí činnosti autora (uspořadatele). Takovými díly mohou být například časopisy či encyklopedie. Kolektivní dílo je dílo, jehož jednotlivé příspěvky nejsou schopny samostatného užití, přičemž jej autoři vytvářejí z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a je uváděno na veřejnost pod jejím jménem.³⁸ „Dílo audiovizuální a díla audiovizuálně užitá nejsou kolektivním dílem.“³⁹ Díla, která jsou zhotovená na základě smluv dle zákoníku práce, jsou díla zaměstnanecká. Jejich autorem je ta fyzická osoba, která dílo vytvořila, nicméně majetková práva vykonává zaměstnavatel a náleží mu z toho plynoucí výnosy. Dále AutZ upravuje dílo zaměstnanecké, dílo vytvořené na objednávku a dílo soutěžní, dílo audiovizuální, díla audiovizuálně užitá, počítačové programy a omezení rozsahu práv autora k nim.

---

³⁵ DIBLÍK, Jan, VEIT, Francois. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*, Praha: Linde, 2012. 264 s. ISBN 978-80-7201-863-5. str. 147

³⁶ Pokud není dohodnuto jinak

³⁷ DIBLÍK, Jan, VEIT, Francois. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*, Praha: Linde, 2012. 264 s. ISBN 978-80-7201-863-5. str. 149

³⁸ DIBLÍK, Jan, VEIT, Francois. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*, Praha: Linde, 2012. 264 s. ISBN 978-80-7201-863-5. str. 149

³⁹ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o znění některých zákonů (autorský zákon) §59 odst. 3

Autorský zákon vychází z principu neformálnosti vzniku autorského díla. Není tudíž potřeba dílo nikde registrovat. Postačí, když je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě.⁴⁰ V případě, že je vyjádření díla zničeno, práva nezanikají.

3.2 Autorská práva osobnostní a majetková

3.2.1 Výlučná práva osobnostní

Autorská práva, jak jsem již zmiňovala, se dělí na práva osobnostní a majetková. Mezi osobnostní práva autora patří právo rozhodnout o zveřejnění svého díla, rozhodovat o uvedení svého autorství při zveřejnění díla, na nedotknutelnost svého díla (právo udělit svolení ke změně nebo zásahu do díla, právo aby dílo nebylo užíváno tak, že by tím byla snižována jeho hodnota a autorský dohled). Tato práva jsou nepřevoditelná a zanikají smrtí, nicméně pokud by si po autorově smrti někdo autorství osoboval či užíval dílo způsobem snižujícím jeho hodnotu, mohou se těchto práv domáhat osoby oprávněné (osoby blízké⁴¹, právnická osoba sdružující autory nebo příslušný kolektivní správce). „*Osobnostní autorská práva můžeme v AutZ najít kromě §11 ještě na dalších místech a to v §54, kde je opraveno odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora a v §56 odst. 3, který obsahuje ustanovení o autorské korektuře.*“⁴² Tato postmortální ochrana je časově neomezena. Práva majetková zahrnují právo své dílo užít a právo udělit jiné osobě oprávnění k výkonu tohoto práva, čímž autorovo právo nezaniká, ale vzniká mu pouze povinnost strpět zásah do tohoto práva. Způsoby užití díla jsou v zákoně jasně taxativně vymezeny v §12 a dále jednotlivě upraveny v následujících paragrafech.⁴³ Jedná se o rozmnožování, rozšiřování, pronájem, půjčování, vystavování, sdělování veřejnosti, živé provozování a jeho přenos, provozování ze záznamu a jeho přenos, vysílání rozhlasem nebo televizí, přenos rozhlasového nebo televizního vysílání a provozování rozhlasového či televizního vysílání.

⁴⁰ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o znění některých zákonů (autorský zákon) §9 odst. 1

⁴¹ Viz. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník §22 odst. 1

⁴² ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 46

3.2.2 Výlučná práva majetková

Čtvrtý oddíl se zabývá jinými majetkovými právy. Patří sem právo na odměnu při opětném prodeji díla uměleckého (§24 AutZ), které bylo zavedeno již autorským zákonem v roce 1926,⁴⁴ a které vzniká při splnění všech následujících podmínek: minimální výše ceny 1500 EUR, účast obchodníka na transakci při převodu díla a nesmí se jednat o „*první opětovný prodej, pokud prodávající získal originál uměleckého díla přímo od autora méně než tři roky před takovým opětným prodejem a kupní cena originálu při opětném prodeji nepřesahuje 10 000 EUR.*“⁴⁵ Ustanovení §24 AutZ se nevztahuje na architektonická díla, díla užitého umění a rukopisy skladatelů a spisovatelů. Mezi jiná majetková práva patří dále právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu. Toto právo je „*koncipováno ne jako právo na odměnu za užití či reálné pořízení příslušné rozmnoženiny, ale jako právo na odměnu z vytvoření či získání možnosti a podmínek pro pořizování těchto rozmnoženin.*“⁴⁶ Odstavce 2 až 8 AutZ obsahují výčet osob povinných, podmínky ke vzniku povinnosti a odkazuje na vyhlášku č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn. Majetková práva jsou převoditelná, trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti⁴⁷ (v případě spoluautorství 70 let od smrti spoluautora, který ostatní přežil). V případě, že stát tato práva zdědí, vykonává je Státní fond kultury České republiky nebo Státní fond kinematografie. Státu připadnou také práva, která byla dědictvím právnické osoby, která zanikla bez právního nástupce. Po uplynutí ochranné doby se dílo stává volným. „*Volná díla je možné užívat bez jakéhokoli omezení s výjimkou dodržení osobnostních práv zbytkových, která trvají i po smrti autora.*“⁴⁸

⁴³ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o znění některých zákonů (autorský zákon) §13-23

⁴⁴ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. 640 s. ISBN 978-80-7179-586-5. str. 34

⁴⁵ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o znění některých zákonů (autorský zákon) §24 odst. 4

⁴⁶ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. 640 s. ISBN 978-80-7179-586-5. str. 37

⁴⁷ Dle směrnice č. 2006/116/ES o době ochrany práva autorského a některých práv příbuzných

3.3 Výjimky a omezení autorského práva

Díl čtvrtý se zabývá výjimkami a omezeními práva autorského⁴⁹, jimiž jsou především volné užití díla a zákonné licence, které lze uplatnit jen tehdy, „pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.“⁵⁰ „Zákonem dovolené užití díla je spojeno s velmi restriktivně zakotveným účelem užití díla, jímž je pouze osobní potřeba fyzické osoby“⁵¹ a z takového užití nesmí plynout žádný hospodářský prospěch. Z ustanovení o volném užití je vyloučeno zhotovení rozmnoženiny počítačového programu, elektronické databáze či napodobení architektonického díla. Ochrana autorských práv je vymezena v dílu 5 AutZ, kde nalezneme demonstrativní výčet nároků, kterých se autor může domáhat. Jedná se o nárok určovací, zdržovací, odstraňovací a satisfakční. Určovací nárok opravňuje autora k podání žaloby na určení autorství. Nárok zdržovací přiznává autorovi právo, aby v případě zasahování do jeho práva, ti, kdo do něj zasahují, svého jednání zanechali. Dále má autor nárok na to, aby byly odstraněny následky zásahu do jeho práva a na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu omluvou nebo v penězích, právo na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení.

3.3.1 Smluvní licence

Pokud má autor vytvořeného díla zájem nechat jinou osobu své dílo užít, musí mezi nimi být jasně dohodnut autorskoprávní vztah, který bude určovat rozsah a způsob povoleného užití díla.⁵² Ten bývá upraven autorskoprávní smlouvou licenční, která má dva podtypy, smlouvu licenční a smlouvu podlicenční. Předchozí úprava z roku 1965 obsahovala šest základních typů smluv.⁵³ V tomto ohledu tedy AutZ problematiku značně zjednodušuje. Licenční smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užít (licenci), toto oprávnění může být

---

⁴⁸ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 57

⁴⁹ Tato omezení jsou uvedena v dohodě TRIPS i v Bernské úmluvě

⁵⁰ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o znění některých zákonů (autorský zákon) §29 odst. 1

⁵¹ TELEČ, I., TŮMA, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 345

⁵² ⁵² DIBLÍK, Jan, VEIT, Francois. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*, Praha: Linde, 2012. 264 s. ISBN 978-80-7201-863-5. str. 199

⁵³ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 71

v rozsahu omezeném či neomezeném a autor nemůže udělit oprávnění k užití díla způsobem, který v době uzavření smlouvy není znám. Mezi obsahové náležitosti smlouvy řadíme způsob užití (legální definici nalezneme v §13 a následujících AutZ), rozsah užití a stanovení odměny.

Dle rozsahu užití rozlišujeme licenci výhradní a nevýhradní. *„Na rozdíl od předchozí zákonné úpravy nestanoví autorský zákon ujednání o rozsahu udělené licence jako podstatnou náležitost typové autorskoprávní licenční smlouvy.“*⁵⁴ Výhradní licence musí být sjednána písemně, autor ji nesmí udělit třetí osobě a zpravidla se i on sám musí zdržet výkonu práva užit dílo způsobem, ke kterému licenci udělil, pokud není ve smlouvě dohodnuto jinak. Pokud autor za trvání výhradní licence bez souhlasu nabyvatele práv poskytne licenci třetí osobě, je neplatná. V případě nevýhradní licence smí autor nadále vykonávat práva, ke kterým licence opravňuje nabyvatele a zůstává mu také právo licenci udělit třetí osobě. Nabyvatel práv může, pokud je tak sjednáno ve smlouvě, poskytnout zcela nebo zčásti oprávnění k užití, které mu autor udělil, třetí osobě. V takovém případě se hovoří o podlicenční smlouvě a nabyvatel jí může svá práva postoupit pouze s písemným souhlasem autora.

Sjednaná odměna může být pevně stanovená, dále může být stanovena jako podíl z výnosu, jako odměna obvyklá nebo žádná, v případě že se na základě dohody smluvních stran licence poskytuje bezúplatně (tato skutečnost musí být uvedena písemně ve smlouvě, jinak se stanovuje odměna obvyklá). V tomto případě došlo ke změně oproti předešlé zákonné úpravě z roku 1965, která bezúplatnou smlouvu neznala.⁵⁵ Licenční smlouva by dále měla obsahovat také jasnou identifikaci poskytovatele a nabyvatele licence a specifikaci díla.

*„Nabyvatel licence je obecně povinen licenci využívat. Tato povinnost může však být vyloučena a licenci lze tak sjednat jako čistě opravňující dílo užívat či nikoliv.“*⁵⁶ Pokud ve smlouvě není ujednáno jinak, nabyvatel je povinen licenci využít. Autor má právo od smlouvy odstoupit, pokud nabyvatel výhradní licenci nevyužívá nebo ji využívá, ale nedostatečně. Autor má právo odstoupit také v případě, že dosud nezveřejněné dílo již neodpovídá jeho přesvědčení (odstoupení

⁵⁴ TŮMA, P. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 185 s. ISBN 978-80-7179-573-5. str. 51

⁵⁵ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 74

od smlouvy pro změnu přesvědčení autora) a v takovém případě mu vzniká povinnost k náhradě škody. V případě smrti fyzické osoby nebo zániku právnické osoby nabyvatele, přechází práva a povinnosti na jejího právního nástupce, pokud to není v licenční smlouvě vyloučeno.

3.4 Práva související s právem autorským

Hlava II. AutZ upravuje práva související s právem autorským, která jsou také známá jako práva příbuzná (společně upravená Římskou úmluvou od roku 1961)⁵⁷.

Tato práva zahrnují:

- Právo výkonného umělce k uměleckému výkonu (§67 a násl. AutZ)
- Právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu (§75 a násl. AutZ)
- Právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu (§79 a násl. AutZ)
- Právo rozhlasového a televizního vysílatele k jeho vysílání (§83 a násl. AutZ)
- Právo nakladatele (§87 AutZ)

3.4.1 Právo výkonného umělce k uměleckému výkonu

„Na rozdíl od ostatních práv s autorským právem souvisejících je možno v případě práv výkonných umělců hovořit o „právech příbuzných“ (právu autorskému. Jedná se o termín známý starší zákonné úpravě (zák. č. 115/1953 Sb.).⁵⁸ Výkonný umělec je fyzická osoba, která umělecký výkon vytvořila. Zákon uvádí demonstrativní výčet uměleckých výkonů, který zahrnuje výkon herce, zpěváka, tanečníka, hudebníka dirigenta, sbormistra, režiséra nebo jiné osoby, která hraje, zpívá, recituje, předvádí nebo jinak provádí umělecké dílo a výtvořiny tradiční lidové kultury. Zákonnou výjimkou je výkon artisty, i když jím artista umělecké dílo neprovádí. Právo výkonného umělce se dělí na výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková. Mezi práva osobnostní patří právo rozhodnout o zveřejnění svého uměleckého výkonu, právo na uvedení jména při zveřejnění uměleckého výkonu a právo na užití díla, které nebude snižovat jeho hodnotu.

---

⁵⁶ DIBLÍK, Jan, VEIT, Francois. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*, Praha: Linde, 2012. 264 s. ISBN 978-80-7201-863-5. str. 201

⁵⁷ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. 640 s. ISBN 978-80-7179-586-5. str. 107

⁵⁸ TELEČ, I., TŮMA, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 639

Majetková práva zahrnují právo výkon užít a udělit smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva⁵⁹ Tato práva trvají 50 let od vytvoření výkonu. „*Je-li však v této době zveřejněn záznam tohoto výkonu, zanikají práva výkonného umělce až za 50 let od tohoto zveřejnění.*“⁶⁰ Do práva výkonného umělce nezasahuje ten, kdo užije umělecký výkon zaznamenaný na zvukový záznam vydaný k obchodním účelům vysíláním rozhlasem nebo televizí, přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání. Musí ale před takovým užitím uzavřít smlouvu s příslušným kolektivním správcem, prostřednictvím kterého výkonný umělec své právo vykonává a výkonnému umělci za takové užití náleží odměna.

3.4.2 Právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu

Zvukový záznam je výlučně sluchem vnímatelný záznam zvuků výkonu výkonného umělce či jiných zvuků nebo jejich vyjádření. AutZ nově definuje výrobce zvukového záznamu.⁶¹ Je jím osoba, která na svou odpovědnost poprvé zaznamená zvuky výkonu výkonného umělce či jiné zvuky nebo jejich vyjádření nebo osoba, pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba.

Výrobce zvukového záznamu má výlučné právo svůj záznam užít a udělit oprávnění k jeho užití. Právem záznam užít se rozumí právo na rozmnožování, rozšiřování, pronájem originálu nebo rozmnoženin, právo na vysílání a jiné sdělování. Právo výrobce zvukového záznamu je převoditelné a nezasahuje do něj ten, kdo jej užije po předchozím uzavření smlouvy s příslušným kolektivním správcem (zde platí úprava stejná jako v případě výkonných umělců, §72 AutZ). Totožná je i doba trvání práv výrobce zvukového záznamu, která činí 50 let, v případě oprávněného vydání v průběhu této doby zaniká právo výrobce až 50 let po tomto vydání.

---

⁵⁹ ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 399 s. ISBN 978-80-7380-382-7. str. 349

⁶⁰ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 127

⁶¹ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 133

3.4.3 Právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu

Zvukově obrazový záznam je záznam audiovizuálního díla nebo záznam jiné řady zaznamenaných, spolu souvisejících obrazů vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem. Výrobce je osoba, která na svou odpovědnost poprvé takový záznam pořídí, nebo osoba, pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba. Výrobce má právo dílo užít a udělit jinému oprávnění k výkonu tohoto práva. Právo dílo užít je shodné právem výrobce zvukového záznamu na užití díla, shoduje se i doba trvání práv.

3.4.4 Právo rozhlasového a televizního vysílatele k jeho vysílání

Vysíláním se rozumí výsledek šíření zvuků nebo obrazů a zvuků nebo jejich vyjádření rozhlasem nebo televizí pro příjem veřejnosti. „*Vysílání zde není chápáno jako činnost, ale jako určitý výsledek činnosti.*“⁶² Vysílatel je osoba, která na svou odpovědnost uskutečňuje vysílání zvuků nebo obrazů a zvuků nebo jejich vyjádření rozhlasem nebo televizí, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba. Vysílatel má právo vysílání užít nebo udělit jinému oprávnění k výkonu tohoto práva. Právem vysílání užít je právo na jeho záznam, rozmnožování, rozšiřování rozmnoženin a sdělování veřejnosti. Právo vysílatele trvá 50 let po prvním vysílání a je převoditelné.

3.4.5 Právo nakladatele

Nakladatel je ten, kdo rozmnožuje a rozšiřuje dílo slovesné, hudebně-dramatické nebo hudební, výtvarné, fotografické, či vyjádřené způsobem podobným fotografii, nepůjde-li o díla v provedení výkonným umělcem. Právem nakladatele je nově⁶³ právo na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny pro osobní potřebu jím vydaného díla. Toto právo trvá 50 let od vydání díla a je povinně kolektivně spravováno.

⁶² ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 399 s. ISBN 978-80-7380-382-7. str. 353

⁶³ TELEČEK, I., TŮMA, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 715

4 Kolektivní správa práv

„Kolektivní správa je definována jako zastupování většího počtu osob a spravování majetkových práv autorských a majetkových práv souvisejících.“⁶⁴ Předmětem ochrany je autorské dílo, umělecký výkon, zvukový záznam a zvukově-obrazový záznam. Účelem kolektivní správy je efektivní správa majetkových práv, uplatňování ochrany těchto práv a zpřístupňování předmětů ochrany veřejnosti.⁶⁵ Kolektivní správa se týká práv povinně kolektivně spravovaných, která jsou taxativně vymezena v §96 AutZ. Je to právo na odměnu za užití zaznamenaného uměleckého výkonu (podle §72 odst. 1 AutZ), užití zvukového záznamu (podle §76 odst. 3 AutZ), zhotovení rozmnoženiny zvukového nebo zvukově-obrazového záznamu (podle §25 odst. 1 písm. a) a b), §28 odst. 2, §71 odst. 3, §76 odst. 4, §80 odst. 3 AutZ), zhotovení rozmnoženiny grafického vyjádření (podle §25 odst. 1 písm. c), §28 odst. 2, §87 AutZ), opětný prodej originálu uměleckého díla (§24 AutZ), právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla či záznamu výkonu výkonného umělce a právo na užití kabelovým přenosem („v tomto případě není předmětem kolektivní správy jen odměna, ale i licence samotná.“⁶⁶)

Nositelé povinně kolektivně spravovaných práv jsou při jejich výkonu ze zákona automaticky zastoupeni příslušnými kolektivními správci. Zastupování jsou také při domáhání se nároku na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení.⁶⁷ Ministerstvo Kultury České republiky uděluje oprávnění k výkonu kolektivní správy práv a dohlíží na činnost kolektivních správců. Oprávnění kolektivních správců je monopolní, každé právo povinně kolektivně spravované tedy zastupuje jeden kolektivní správce.⁶⁸ Kolektivními správci v ČR jsou:

⁶⁴ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 146

⁶⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. 640 s. ISBN 978-80-7179-586-5. str. 130

⁶⁶ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. 640 s. ISBN 978-80-7179-586-5. str. 133

⁶⁷ DIBLÍK, Jan, VEIT, Francois. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*, Praha: Linde, 2012. 264 s. ISBN 978-80-7201-863-5. str. 211

⁶⁸ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 148

- DILIA, Divadelní, literární, audiovizuální agentura založená v roce 1946, která sdružuje autory a další nositele autorských práv k dílům literárním, dramatickým, hudebně-dramatickým, choreografickým, pantomimickým, audiovizuálním, výtvarným, scénické hudby a dílům vědeckým. Zastupuje také nakladatele, kromě hudebních nakladatelů, které zastupuje OSA.
- OSA, Ochranný svaz autorský sdružuje skladatele hudby a autory textů a hudební nakladatele. Existuje v různých podobách od roku 1919.
- INTERGRAM, Nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů.
- OOA-S, Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl.
- GESTOR, Ochranný svaz autorský spravuje práva na odměnu při opětném prodeji originálu výtvarného díla uměleckého⁶⁹.

5 Autorské právo a svět nových médií

4.1 Creative Commons

„Výraz Creative Commons lze přeložit jako „Společný tvůrčí majetek.“⁷⁰

Autorem licenční smlouvy Creative Commons je Lawrence Lessig americký advokát a mimo jiné také profesor na Harvard Law School. *„Licence Creative Commons fungují na jednoduchém principu: autor jejich prostřednictvím plošně uzavírá se všemi potencionálními uživateli díla smlouvu, na základě které jim poskytuje některá svá práva k dílu a jiná si vyhrazuje.“⁷¹* Jedná se v podstatě o organizaci, jejímž cílem je rozšířit množství autorských děl, dostupných k legálnímu využívání a sdílení. Umožňuje autorovi, aby si určil, která ze svých práv si přeje ponechat vyhrazena a která poskytne široké veřejnosti. Autor má možnost vybrat si ze čtyř základních typů licencí, které ústí v jedenáct kombinací. Těmito základními typy jsou:

1. Attribution - umožňuje kopírovat, šířit, zobrazovat a předvádět dílo s uvedením autora.

⁶⁹ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 156

⁷⁰ ŠULC, Petr., BARTOŠ, Aleš. *Autorské právo v otázkách a odpovědích*. Praha: Pierot 2012. 233 s. ISBN 978-80-7353-223-9. str. 122

⁷¹ <http://www.creativecommons.cz/> (2. 5. 2014, 20:50)

2. Noncommercial - umožňuje stejné užívání jako Attribution ale pouze pro nekomerční účely.
3. No Derivative Works - umožňuje stejné užívání jako Attribution avšak pouze v úplném znění.
4. Share Alike - umožňuje ostatním distribuovat odvozená díla, avšak pouze pod licencí identickou s licencí původního díla.

Licence Creative Commons autora neomezuje v uzavírání jiných licenčních smluv. Od 16. 4. 2009 byly na serveru www.creativecommons.cz spuštěny české licence CC. V novele AutZ z roku 2006 byly tyto licence zohledněny v §46 AutZ, v odstavcích 5 a 6⁷², které připouští, že o podání návrhu licenční smlouvy se jedná i v případě podání návrhu vůči neurčitému okruhu osob, a který dále říká, že souhlas s takovým návrhem může být vyjádřen i provedením určitého úkonu bez vyrozumění navrhovatele tím, že se podle ní zachová, zejména že poskytne nebo přijme plnění. Přijetí takového návrhu je účinné v okamžiku, kdy byl daný úkon učiněn.

5.2 Autorské právo a Internet

Creative Commons spravují internetové stránky ccMixer (www.ccmixer.org), které jsou určeny k volnému sdílení hudby na internetu. Celý projekt je postavený na principu výše zmiňovaného Attribute. Veškerou hudbu, která je dostupná na těchto webových stránkách je možné legálně stahovat a remixovat, popřípadě svou vlastní verzi nahrát zpět, aby byla dostupná ostatním uživatelům, ať už k jejímu přehrávání, stahování či remixování. Remixy existujících hudebních témat a nahrávek byly důležitou částí hudebního vývoje již od příchodu hip-hopu před dvaceti lety a ukázalo se, že jsou důležitým způsobem nalézání uměleckých možností a utnutí této možnosti vymáháním autorských práv bude mít za následek zpomalení hudebního vývoje.⁷³ Axel Burns se ve své knize *Blogs, Wikipedia, Second Life and Beyond: From Production to Producership* věnuje fenoménu Producership, který jednoduše řečeno stojí na principu participace uživatele na vytváření a změnách obsahů. Tvrdí, že pokud bude možnost otevřeného podílení se člověka na kulturním procesu odebrána neustálými autorskoprávními regulacemi,

---

⁷² ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7. str. 182

výrazně to zpomalí kulturní vývoj. Větší zaměření na produsage spíše než na vytváření kultury a artefaktů nabízí potenciál větší demokratizace kultury nebo rekulturalizace produkce obsahů mediálního průmyslu větším zapojením člověka.⁷⁴ V současné době, se média snaží prosazovat neustálou autorskoprávní ochranu a regulaci, nicméně vývoj nových technologických možností se neustále zrychluje a autorskoprávní úprava zůstává vždy krok pozadu. Burns proto apeluje na média, aby zvolila jinou strategii přístupu k této problematice, za účelem demokratizace kulturního vývoje. Dále uvádí případ, který byl podle jeho slov dnem, kdy zemřela televize. Jednalo se o 18. říjen 2004, den kdy britská společnost SkyOne spustila premiéru seriálu *Battlestar Galactica*, zatímco americký SciFi Channel se rozhodl se spuštěním počkat do ledna 2005. V den spuštění se ale nelegální nahrávky začaly šířit velkou rychlostí po Internetu a Američané shlédli první díl epizody jen pár hodin či minut po jeho odvysílání SkyOne. Nicméně stalo se neočekávané a toto nelegální sdílení zafungovalo jako velice úspěšný marketing a seriál se dočkal nevídané popularity a s tím přicházející profitability.

Další zajímavý příklad uvádí Henry Jenkins, profesor komunikace a žurnalistiky na University of Southern California a bývalý ředitel MIT Comparative Media Studies Program ve svém článku *If It Doesn't Spread, It's Dead (Part One): Media Viruses and Memes*⁷⁵ z 11. února 2009. Uvádí zde příběh začínajícího amatérského zpěváka z Atlanty, který vystupoval pod jménem Soulja Boy, který natočil v roce 2007 videoklip ke své první písni s názvem *Crank That* a umístil jej na různé webové stránky určené ke sdílení a remixování. Poté vyzýval své fanoušky, aby jeho píseň přezpívali, remixovali a sdíleli dále na sociálních sítích. Postupně se přidávalo více a více lidí, kteří přidávali své vlastní kroky, slova a vlastní videoklipy. Výsledkem bylo, že Soulja Boy získal nahrávací smlouvu a jeho tvorba se začala velice rychle prodávat. Ve stejném roce byla píseň po celých sedm týdnů na první příčce amerického žebříčku Billboard Hot. Henry Jenkins jej uvádí jako člověka, který pochopil, jak fungují mechanismy, kterými se rozšiřují kulturní obsahy v tzv. *participatory culture*, společnosti, která je založená na podílení se na vzniku a změnách přijímaného obsahu.

---

⁷³ BURNS, Axel. *Blogs, Wikipedia, Second Life and Beyond: From Peoduction to Produsage*. Peter Lang: 2008. 418 s. ISBN 978-0-8204-8866-0. str. 237 volný překlad

⁷⁴ BURNS, Axel. *Blogs, Wikipedia, Second Life and Beyond: From Peoduction to Produsage*. Peter Lang: 2008. 418 s. ISBN 978-0-8204-8866-0. str. 240. volný překlad

⁷⁵ Dostupné na http://henryjenkins.org/2009/02/if_it_doesnt_spread_its_dead_p.html

Závěr

Cílem této práce bylo shrnutí vývoje a současné právní úpravy autorského práva v České republice. Vzhledem k rozsáhlosti tématu a výhradě ke schválení teze, že se práce musí alespoň částečně věnovat problematice médií, jsem se rozhodla práci doplnit o stať s názvem Autorské právo a svět nových médií, která se této problematice věnuje. Z toho důvodu jsem vzhledem k omezenému rozsahu práce musela upravit obsah a částečně se tak odchýlit od původní teze.

Práci jsem tematicky rozdělila do čtyř kapitol. V první části práce jsem nastínila obecné pojmy autorského práva, abych je mohla dále rozvíjet a rozebrat hlouběji. V kapitole druhé jsem se věnovala historickému vývoji se zaměřením na vývoj úpravy ve 20. století, na který měly silný vliv politické situace, především socialistická ideologie, omezování soukromého vlastnictví a prosazování vlastnictví kolektivního. Zahrnula jsem zde i vznik mezinárodních autorskoprávních organizací, vstup nynější České republiky do těchto organizací, důležité mezinárodní úmluvy týkající se autorského práva a jejich charakteristiku, které také výrazně ovlivnily vnitrostátní úpravu. Rozhodla jsem se seřadit tyto jednotlivé body chronologicky a nerozdělovat kapitolu na vývoj úpravy na mezinárodní a české půdě, a sice z důvodu větší přehlednosti postupného vývoje. Oproti původní tezi byla vypuštěna úprava autorského práva k 1. 1. 1993 z toho důvodu, že byl stále účinný zákon z roku 1965 a shledala jsem podstatnějším věnovat prostor stávající úpravě. Proto se v následující kapitole věnuji úpravě z roku 2000 a jednotlivým oblastem úpravy s podrobnějším výkladem. Jako poslední kapitolu jsem již zmiňovala stať o autorském právu v nových médiích, která se zaměřuje na problematiku sdílení obsahů chráněných autorským právem na Internetu. V této souvislosti jsem se rozhodla věnovat v dnešní době stále rozšířenější licenci Creative Commons, v části první a v části druhé problematice sdílení obsahů chráněných autorským právem na Internetu. Vzhledem k omezenému množství publikací v českém jazyce, které se tomuto tématu věnují, jsem volila publikace zahraničních autorů, uznávaných profesorů a specialistů na tuto problematiku.

Summary

The aim of this thesis was to summarize the development and the current legislation of copyright in the Czech Republic. According to the depth of this topic and to the condition that the thesis has to correspond with the field of media studies I have decided to add a chapter about copyright in new media. Due to this fact and the fact that the limited range of the thesis I had to adjust the original content. I have divided the thesis into four chapters. In the first one I have outlined the general terms of copyright, so that I could develop them in the following chapters. In the second chapter I focused on the development of copyright, mainly in the twentieth century, when it was strongly influenced by political situations, mainly by socialism which inhibited private ownership and enforced collective ownership. I have also included the rise of international copyright organizations, entry of the Czech Republic into these organizations, important international treaties, which also have influenced the Czech copyright legislation, such as the Bern treaty, WIPO Copyright Treaty, WIPO Performance and the Phonograms Treaty and others, and their characteristics. I have decided to order these chronologically not dividing them to the international part and Czech part in order to make the development synoptic in time. I have dismissed the legislation in the time of the origin of the Czech Republic (1. 1. 1993) which was in the original thesis context because the legislation from year 1965 was still effective, and I found it more important to focus on the current legislation from year 2000. In this chapter I have focused on the particular sections of the current copyright legislation and their detailed explanation. As I have mentioned, the last chapter is focused on the copyright in media, and concentrates on the problematic of sharing copyrighted contents through the Internet. Here I have decided to mention the expanding Creative Commons license in the first part and in the second part I am writing about the problematics of sharing copyrighted content through internet. Due to a limited range of publications in Czech language about this topic I have decided to mention publications of foreign authors, respected professors and specialists in this field.

Použitá literatura

- BURNS, Axel. *Blogs, Wikipedia, Second Life and Beyond: From Peoduction to Prodosage*. Peter Lang: 2008. 418 s. ISBN 978-0-8204-8866-0
- DIBLÍK, Jan, VEIT, Francois. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*, Praha: Linde, 2012. 264 s. ISBN 978-80-7201_863-5.
- GÓMEZ-AROSTEGUI, H. Tomás. The Untold Story Of The First Copyright Suit Under The Statute Of Anne In 1710, *Berkeley Technology Law Journal*, 2010, 1247-1256
- CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. 640 s. ISBN 978-80-7179-586-5.
- KNAP, Karel. *Autorský zákon a předpisy související*. 4. Vydání. Praha: Linde, 1993. 351 s. ISBN 80-85647-09-5
- KNAP, Karel. *Autorský zákon a předpisy související, komentář*. 6 vydání. Praha: Linde, 1998. 588 s. ISBN 80-7201- 126-X
- KŘÍŽ, Jan a kolektiv. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha: Univerzita Karlova v Praze Nakladatelství Karolinum. 2009. 132 s. ISBN 978-80-246-1751-0
- LOWENBACH, V. *Československé právo autorské po ratifikaci míru*. Lumír, 1919
- MORAVEC, O. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013, 288 s. ISBN 978-80-87576-52-6
- ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 399 s. ISBN 978-80-7380-382-7
- ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, a.s., 2006. 195 s. ISBN 80-251-1090-7
- ŠULC, Petr., BARTOŠ, Aleš. *Autorské právo v otázkách a odpovědích*. Praha: Pierot 2012. 233 s. ISBN 978-80-7353-223-9.
- TELEC, I.: *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk 1994, 344 s. ISBN 978-80-2100-885-4
- TELEC, I. *Autorský zákon. Komentář*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck. 1997, 504 s. ISBN 80-7179-106-7.
- TELEC, I., TŮMA, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 989 s. ISBN 978-80-7179-608-4

- TŮMA, P. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 185 s. ISBN 978-80-7179-573-5.

Právní předpisy

- Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
- Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené. Císařská královská tiskárna dvorská a státní, Vídeň, 1895
- zákon č. 218/1926 Sb. z. a. n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (autorský zákon)
- Zákon č. 115/1953 Sb.: Zákon o právu autorském (autorský zákon)
- Ústavní zákon č. 100/1960 Sb.: Ústava Československé socialistické republiky
- Zákon č. 40/1964 Sb.: Občanský zákoník
- Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví, Příloha 1C Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), (sdělení MZV č. 191/1995 Sb.)
- Zákon č. 89/2012 Sb.: Občanský zákoník
- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- směrnice č. 2006/116/ES o době ochrany práva autorského a některých práv příbuzných
- Bernská úmluva na ochranu děl literárních a uměleckých ze dne 8. září 1886, ve znění pozdějších revizí

Internetové zdroje

www.beck-online.cz (ke dni 12. 4. 2014)

www.pirati.cz (ke dni 16. 4. 2014)

www.osa.cz (ke dni 18.4.2014)

http://www.mzv.cz/public/6a/7/64/126925_14883_maly_statni_znak.jpg

(ke dni 20. 3. 2014)

http://www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0024_00.htm (ke dni 20. 3. 2014)

<http://www.wipo.int/about-wipo/en/> (ke dni 3. 5. 2014)

http://henryjenkins.org/2009/02/if_it_doesnt_spread_its_dead_p.html

(ke dni 10. 3. 2014)

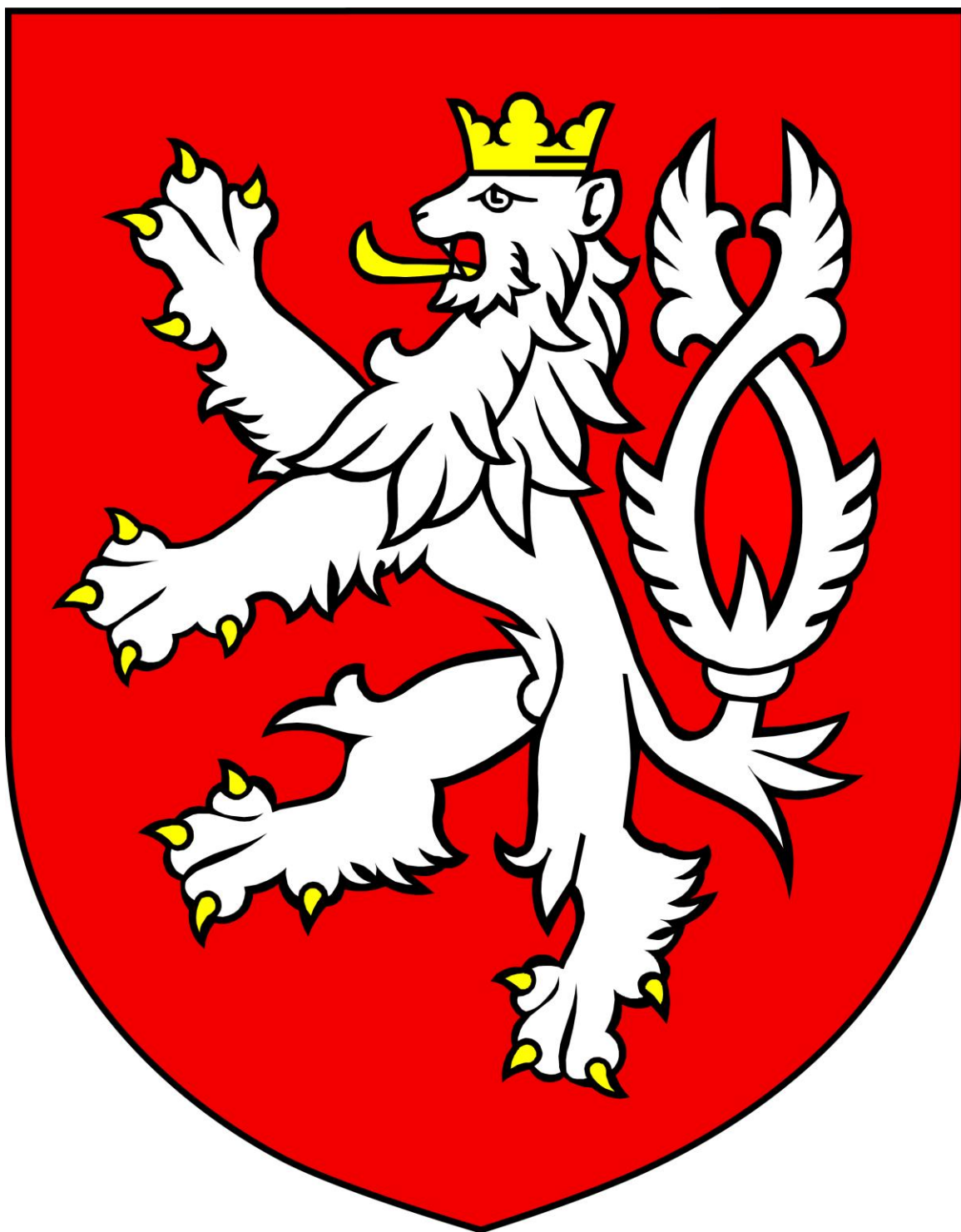
Seznam příloh

Příloha č. 1: Původní dvouocasý lev (obrázek)

Příloha č. 2: Dvouocasý lev ve své podobě dle Ústavy z roku 1960 (obrázek)

Přílohy

Příloha č. 1: Původní dvouocasý lev

Příloha č. 2: Dvouocasý lev ve své podobě dle Ústavy z roku 1960

ŠTÁTNY ZNAK ČSSR